

Кейс 1. «Зізнання без адвоката»

Фабула: Поліція затримала студента за підозрою у крадіжці. Його допитали одразу, без адвоката, пояснивши: «адвоката викличемо пізніше, щоб не гаяти часу». У протоколі є зізнання.

Питання: Чи може суд використати це зізнання як доказ? Чи порушено міжнародні стандарти?

Орієнтири: *Salduz v. Turkey [GC]*, *Beuze v. Belgium [GC]* — право на адвоката з першого допиту; відсутність адвоката робить зізнання ненадійним.

Кейс 2. «Автоматичний арешт»

Фабула: Суддя продовжив тримання під вартою підозрюваному у вбивстві, зазначивши в ухвалі лише одну фразу: «злочин тяжкий, тому існують ризики». Жодних інших мотивів.

Питання: Чи відповідає така ухвала міжнародним стандартам? Які вимоги висуває ЄСПЛ?

Орієнтири: *Buzadji v. Moldova [GC]* — тяжкість злочину може бути підставою лише на початковому етапі; згодом потрібні «релевантні та достатні» аргументи, аналіз альтернатив.

Кейс 3. «Відсутній свідок»

Фабула: Єдиний свідок обвинувачення виїхав за кордон і не з'явився до суду. Суд усе одно використав його письмові показання як основний доказ.

Питання: Чи відповідає це ст. 6 Конвенції? Які компенсаторні заходи могли б врятувати ситуацію?

Орієнтири: *Al-Khawaja and Tahery v. UK [GC]*, *Schatschaschwili v. Germany [GC]* — триступеневий тест (причини відсутності; чи вирішальне свідчення; чи були гарантії для захисту).

Кейс 4. «Суддя і дисциплінарна процедура»

Фабула: Суддю місцевого суду звільнили за «порушення присяги». Процедура тривала у закритому режимі, без права на публічний захист, а рішення ухвалив орган, склад якого викликав сумніви у незалежності.

Питання: Чи відповідає це стандартам незалежності суддів? Які наслідки можливі після звернення до ЄСПЛ?

Орієнтири: *Oleksandr Volkov v. Ukraine [GC]* — гарантії незалежності й справедливої процедури; ЄСПЛ може навіть наказати поновити суддю на посаді.

Кейс 5. «Вирок без виконання»

Фабула: Громадянин виграв справу проти державного органу в українському суді. Минуло три роки, рішення так і не виконано.

Питання: Чи вичерпав він право на «справедливий суд»? Що каже ЄСПЛ у таких випадках?

Орієнтири: *Ivanov v. Ukraine, Burmych v. Ukraine [GC]* — право на суд включає право на виконання рішення; невиконання — системна проблема, що вимагає загальних заходів.

Кейс 6. «Протест і масові арешти»

Фабула: Під час мирної демонстрації поліція затримала сотні учасників, мотивуючи це «загрозою громадському порядку». Суд підтвердив арешти без індивідуального аналізу обставин.

Питання: Чи відповідають такі дії міжнародним стандартам? Який баланс слід дотримати?

Орієнтири: *Shmorgunov and Others v. Ukraine* — свавільні арешти й обмеження свободи зібрань порушують ст. 5 і ст. 11 Конвенції; потрібна індивідуалізація рішень.

Кейс 7. «Масове перехоплення»

Фабула: Служба безпеки України отримала ордер на масове перехоплення телефонних розмов у цілому районі. Докази з цих перехоплень використали у кримінальному процесі.

Питання: Чи допустиме таке перехоплення? Які вимоги ставить ЄСПЛ?

Орієнтири: *Roman Zakharov v. Russia [GC], Big Brother Watch v. UK [GC]* — секретне стеження можливе лише за якісним законом, з незалежним контролем і пропорційними межами.

Кейс 8. «Втеча за кордон»

У Харкові відбулося вбивство. Підозрюваний перетнув кордон і опинився в Польщі. Українська поліція знає, де він, але не може діяти на території іншої держави.

Запитання до студентів: що робити? На який міжнародний договір спиратися?

Орієнтир: Європейська конвенція про видачу правопорушників (1957).

Кейс 9. «Свідок у Парижі»

У справі про шахрайство ключовий свідок переїхав до Франції. Суд в Україні призначив розгляд, але без його показань істина не буде встановлена.

Запитання: як отримати свідчення, якщо він за межами України?

Орієнтир: Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах (1959).

Кейс 10. «Засуджений у Німеччині»

Українця засуджено в Німеччині до п'яти років позбавлення волі. Його родина просить дозволу, щоб він відбував покарання вдома, ближче до дітей.

Запитання: який механізм дозволяє це зробити?
Орієнтир: Конвенція про передачу засуджених осіб (1983).

Кейс 11. «Хабар із міжнародним виміром»

Посадовець в Україні отримав хабар, але гроші вивів на рахунок у швейцарському банку.

Запитання: чи може Україна вимагати арешт і повернення цих коштів?

Орієнтир: Конвенція ООН проти корупції (2003).

Кейс 12. «Хакер і сервери у США»

Український хакер зламав систему, але всі дані і сервери розташовані у США. Для слідства ці електронні докази критично важливі.

Запитання: як українське слідство може отримати доступ до цих доказів?

Орієнтир: Будапештська конвенція про кіберзлочинність (2001) + договір про взаємну правову допомогу (MLAT) між Україною та США.

Кейс 13. «Міжнародна мафія»

В Україні викрито групу, яка переправляла жінок за кордон у рабство. Виявилося, що мережа працює одразу в трьох країнах.

Запитання: на який міжнародний документ слід посилатися для ефективного розслідування?

Орієнтир: Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000) + протокол про торгівлю людьми.

Кейс 14. «Розірвані зв'язки»

Після початку агресії РФ Україна припинила дію більшості договорів у межах СНД. Але злочинці часто тікають саме до Росії чи Білорусі.

Запитання: як це впливає на екстрадицію? Чи можна обійти ці «дірки» в міжнародних угодах?

Орієнтир: денонсація договорів унеможливорює правову допомогу; лишається лише дипломатичний або політичний шлях, без юридично зобов'язуючого механізму.